

Силабус
навчальної дисципліни
Аналіз літературного твору на уроках зарубіжної літератури
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (англійська мова і зарубіжна література)»

Спеціальність 014.021 Середня освіта. Англійська мова і література

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти другий

Викладач (і)	Зарва Вікторія Анатоліївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/zarva-viktoriia-anatoliivna/
Контактний тел.	+380509267087
E-mail викладача:	va_zarva@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Щочетверга, 13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
5\150	20	20	110	Залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: література, аналіз, твір, урок, композиція, сюжет

Мета та предмет курсу – навчити студентів поглибленому аналізу й інтерпретації літературного твору, підготувавши їх до самостійної роботи, формування в майбутніх філологів системи фахових знань про теоретичні підходи в літературознавстві до аналізу художніх творів із зарубіжної літератури, з'ясування особливостей художнього літературного процесу та його впливу на твір, місця художнього тексту в контексті сучасних теорій аналізу художнього твору.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Аналіз літературного твору на уроках зарубіжної літератури» є такі:

1. Засвоїти технологію аналізу літературного твору на всіх його рівнях, зокрема в жанрово-родовій специфіці.

2. Навчити студентів аналізувати літературний твір зарубіжних митців у єдності змісту і форми.

3. З'ясувати методологічні принципи, літературознавчі методи і прийоми аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури.

4. Ознайомити з сучасними досягненнями вітчизняної й зарубіжної методики і літературознавства в галузі аналізу літературного твору, з термінологічним апаратом кожного методу аналізу.

5. Розвинути навички аналізу художніх творів на уроках зарубіжної літератури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач буде **знати:**

- провідні концепції й технології аналізу літературного твору;
- ключові категорії сучасних методик і літературознавства в аналізі художнього твору;
- методи кваліфікованого аналізу художнього твору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) застосовувати сучасні підходи до аналізу і його видів та інтерпретації літературних творів на уроках зарубіжної літератури;
- 2) аналізувати літературні твори зарубіжних митців в єдності змісту і форми;
- 3) самостійно працювати з літературознавчими джерелами, формуючи основи власних технологій аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>СК 01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>СК 07. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.</p> <p>СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p> <p>СК 10. Здатність здійснювати літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p>	<p>ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПРН 07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>ПРН 08. Знати й розуміти загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератури, що вивчається, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі.</p> <p>ПРН 15. Здійснювати літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз різних стилів і жанрів.</p> <p>ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.</p>

Зміст курсу:

Модуль 1

Тема 1. Специфіка літературознавчого аналізу. Аналіз, синтез, оцінювання. Вимоги до літературознавчого аналізу. Різновиди аналізу літературного твору. Принципи літературознавчого аналізу. Методи аналізу художнього твору. Тема 2. Художній твір як об'єкт аналізу. Поняття про художній твір і його властивості. Структура художнього твору і його функції.

Модуль 2

Тема 3. Специфіка аналізу компонентів змісту художнього твору на уроках зарубіжної літератури: тема, ідея, пафос, проблематика та їх різновиди. Методика аналізу проблематики художнього твору на уроках зарубіжної літератури.

Тема 4. Особливості тематичного аналізу творів зарубіжної літератури та його складових (мотив, лейтмотив, алюзії, літературні ремінісценції, авторемінісценції, міфологеми).

Модуль 3

Тема 5. Специфіка аналізу художнього світу твору на уроках зарубіжної літератури. Поняття «художній світ твору» як об'єкт дослідження літературознавців в особистісному, текстуальному і культурному контексті епохи. Образ людини, природа, речова предметність як складові художнього світу твору на уроках зарубіжної літератури. Основні напрямки аналізу пейзажу в літературному творі. Тема 6. Методика і технологія часопросторового (хронотопного) аналізу творів на уроках зарубіжної літератури. Специфіка методики і технології аналізу художнього часу і просторової організації художнього твору зарубіжних письменників.

Тема 7. Методика вивчення художнього образу та його різновидів в творах зарубіжної літератури в школі. Форми присутності людини в художньому творі зарубіжних митців. Специфіка методики вивчення літературного характеру, засобів характеротворення. Теорія і технологія вивчення художніх образів-персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи.

Модуль 4

Тема 8. Специфіка аналізу художньої форми та формально-змістових компонентів на уроках зарубіжної літератури.

Тема 9. Особливості аналізу композиції художнього твору, типів і форм її, складових на уроках зарубіжної літератури. Аналіз компонентів зовнішньої (видимої) композиції, композиції образної системи. Своєрідність аналізу оповідної композиції літературного твору на уроках зарубіжної літератури.

Тема 10. Особливості аналізу сюжету художнього твору, його типів і функцій на уроках зарубіжної літератури. Специфіка аналізу художнього конфлікту в творі та характеристика елементів (компонентів) сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка) як етапів розгортання конфлікту.

Тема 11. Специфіка аналізу композиції ліричних творів на уроках зарубіжної літератури.

Тема 12. Аналіз художньої мови як форми творів на уроках зарубіжної літератури (лексики, стилістики, синтаксису, тропів та ін.).

Модуль 5

Тема 13. Своєрідність аналізу родової, жанрової та видової форми твору на уроках зарубіжної літератури. Особливості аналізу лірики, епосу та драми як родів літератури, епічних, ліричних і драматичних жанрів, ліро-епічних жанрів.

Тема 14. Особливості аналізу системи епічних жанрів на уроках зарубіжної літератури, структура аналізу, прийоми роботи. Основні жанри епічних творів, що входять до шкільної програми. Аналіз й інтерпретація епічного літературного твору в єдності змісту й форми. Методичні концепти вивчення змісту і форми епічного літературного твору в старших класах загальноосвітньої школи. Аспекти аналізу мовної специфіки епічного твору. Орієнтовна схема аналізу епічного твору на уроках зарубіжної літератури.

Тема 15. Специфіка аналізу жанрової системи драматургії на уроках зарубіжної літератури. Методика театралізації на уроках зарубіжної літератури та аналіз художнього твору через інсценізацію. Орієнтовна схема аналізу драматичного твору.

Тема 16. Особливості аналізу ліричних жанрів на уроках зарубіжної літератури. Різноманітні методичні підходи, алгоритми з вивчення ліричної поезії на уроках літератури. Фактори сприймання і розуміння учнями ліричних творів: особливостями ліричної поезії; своєрідністю художньої манери поета; характером ідейного змісту творів; загальним розвитком дітей, їх життєвим досвідом. Текстуальний аналіз вірша Р. Бернса «Любов» (7 клас) або Ш. Бодлера «Альбатрос» (10 клас). Орієнтовна схема аналізу ліричного твору на уроках зарубіжної літератури.

Методи навчання:

За джерелом інформації (розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація); наочні методи (робота з таблицями, схемами, словниками тощо); практичні методи (вправи на розвиток навичок аналізу художнього твору); індивідуальні завдання (підготовка презентації); інтерактивні методи (дискусії); самостійна робота.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер/ ноутбук, доступ до системи Moodle.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю та підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять. Лекційні заняття оцінюються на основі зроблених конспектів лекцій. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи. Підсумковий контроль (залік) є сумою балів набраних під час поточного контролю та підсумкового контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Буряк С. Д. Інтерактивні й нестандартні уроки зарубіжної літератури. Харків: Основа, 2005. 246 с.

2. Вишницька Ю. В. Аналіз та інтерпретація художнього тексту: навчально-методичний посібник зі спецкурсу з історії зарубіжної літератури. К.: Київ. університет ім. Б. Грінченка, 2012. 204 с.
3. Пахаренко В. І. Секрети мистецтва слова. К.: Видавничий дім «Освіта», 2023. 408 с. <https://www.calameo.com/read/006191963a0afa38330f2>
4. Скорина Л. Аналіз художнього твору: навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 424 с. https://www.bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_1624021366.pdf?srsltid=AfmBOoqgub
5. Удовиченко Л. М. Теорія і технологія вивчення художніх образів-персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи: монографія. Київ, 2020. 352 с.

Додаткові

1. Баррі П. Вступ до теорії: Літературознавство та культурологія. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с. [URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Barry_Peter/Vstup_do_teorii_literaturoznavstvo_i_kulturolohiia/](https://chtyvo.org.ua/authors/Barry_Peter/Vstup_do_teorii_literaturoznavstvo_i_kulturolohiia/)
2. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 519 с.
3. Бровко О. О. Основи компаративістики: навчально-методичний посібник. Луганськ: Арій, 2012. 214 с.
4. Будний В. Вступ до літературознавства. Львів, 2020. 301 с. URL: <http://philology.lnu.edu.ua/course/vstup-do-literaturoznavstva-slavisty>
5. Волковинська І. В. Від аналізу до інтерпретації: проблеми тлумачення художнього твору: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня «Рута», 2018. 87 с.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ: Либідь, 2001. 488 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?>
7. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.
8. Дем'яненко О. Система творчих завдань у процесі навчання зарубіжної літератури (5–8 класи): науково-методичний посібник. Біла Церква: КОІПОПК, 2009. 173 с. URL: http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/2191/1/Systema_tvorchyh_z.pdf
9. Літературознавча енциклопедія: у двох томах; автор-укладач Ю.І. Ковалів. Київ: Академія, 2007. Т. 1: А (аба) – Л (лямент). 608 с. Т. 2: М (Маадай-Кара) – Я (яформа). 624 с.
10. Ніколенко О. М., Куцевол О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: 5–11 класи: посібник для вчителя. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 288 с.
11. Удовиченко Л. М. Енциклопедія-довідник зі світової літератури; за заг. ред. Н. М. Кадоб'янської. К.: Освіта, 2012. 143 с.
12. Ференц Н. Теорія літератури і основи естетики: навч. посібник. Київ: Знання, 2014. 511 с.
13. Introduction to Theory of Literature with Paul H. Fry. – URL : <https://www.youtube.com/playlist?list=PLD00D35CBC75941BD>

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
2. Бібліотека БДПУ. URL: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
3. Велика електронна бібліотека. URL: <http://www.big-library.info/>

4. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади). URL: <http://www.ae-lib.org.ua/>
5. Все для вчителя. URL: <http://www.uroki.net>
6. Інформація педагогу. URL: <http://ped-inform.org.ua>
7. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
8. Ніколенко О. М., Лебедь Д. О., Ніколенко К. С. та ін. Онлайн-платформа для 11 класу // Електронний ресурс: <https://www.1000z.com.ua/>
9. Ніколенко О. М. Експрес-уроки для 5-7 класів // Електронний ресурс: <http://zl.kiev.ua/dlya-dystantsijnogo-navchannya-5-7-klas-zarubizhna-literatura-ekspres-uroky-olgynikolenko/?fbclid=IwAR39lqQwuAQzimBOPHgEkcKQrwVyWGttalulEy0jtx4Kbo0sfw7CZrJJ-q0>
10. Ніколенко О. М. Експрес-уроки для 8 класу // Електронний ресурс: http://zl.kiev.ua/dlya-dystantsijnogo-navchannya-8-klas-ekspres-uroky-olgynikolenko/?fbclid=IwAR0fRnzc3X6wXavn_q6BDUR30sXqzZB3tpAw2hDrvMWEqGRixNOhX0Tk
11. Ніколенко О. М. Експрес-уроки для 9 класу // Електронний ресурс: <https://zl.kiev.ua/dlya-dystantsijnogo-navchannya-9-klas-ekspres-uroky-olgynikolenko/?fbclid=IwAR1PeLN3bsRtmnIRSSVK3PQMNDrXHdV17PdNbZec1gz39HY3xVakJW52FQ>
12. Ніколенко О. М. Експрес-уроки для 10 класу // Електронний ресурс: <http://zl.kiev.ua/dlya-dystantsijnogo-navchannya-10-klas-zarubizhna-literaturaekspres-uroky-olgy-nikolenko/?fbclid=IwAR2aKe0zeQFsgvyEtYxQYOOMVJkNAyC-pyqccfHFsUJTPhCHH56aMR0zA>
13. Онлайн-платформа «Друзі Полліанни» (К.: ВЦ «Академія», 2022). <https://www.academia-nikolenko-5klas.com.ua/>
14. Освіта в Україні. URL: <http://osvita-ua.net>
15. Освітній портал – освіта в Україні та за кордоном. URL: <http://www.osvita.org.ua>
16. Проект створений для вчителів світової літератури. URL: <http://mysvitlit.at.ua>
17. Українській освітній портал. URL: <http://teacher.in.ua/>
18. Шкільний портал «Острів знань». URL: <http://ostriv.in.ua>